

การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร Patent Licensing

ดร. เลอสรร ธนสุกาญจน์

lerson@lerson.com

ประเภทของการอนุญาตให้ใช้สิทธิ

- Voluntary Licensing การอนุญาตให้ใช้สิทธิด้วยความเต็มใจของทั้งผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิและผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ
- Non-voluntary Licensing การอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยเจ้าของสิทธิไม่เต็มใจ แต่จำใจต้องอนุญาตเพราะถูกบังคับใช้สิทธิ (compulsory licensing)

TRIPS กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับ การอนุญาตให้ใช้สิทธิไว้ในหลาย มาตราและอนุมาตรา

- [TRIPS Article 28 (Rights Conferred) 2.] Patent owners shall also have the right to assign, or transfer by succession, the patent and to conclude licensing contracts.
- [ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ข้อ 28 อนุ 2] เจ้าของสิทธิบัตรจะมีสิทธิเช่นเดียวกันที่จะให้หรือโอนสิทธิในสิทธิบัตร โดยการสืบทอด และการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ

สิทธิที่จะอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิตามสิทธิบัตร

- [มาตรา ๓๘] ผู้ทรงสิทธิบัตรจะอนุญาตให้บุคคลใดใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของตนตามมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ หรือจะโอนสิทธิบัตรให้แกบุคคลอื่นก็ได้
- [มาตรา ๔๐] ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ ในกรณีที่มีผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมกัน ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น
 - [กรณีใช้สิทธิเอง] ผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมแต่ละคนมีสิทธิใช้สิทธิตามมาตรา ๓๖ และ มาตรา ๓๗ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมคนอื่น
 - [กรณีอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ] แต่การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือการโอนสิทธิบัตร ตามมาตรา ๓๘ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมทุกคน

กรณีที่อนุญาตให้ใช้สิทธิ

- “สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร” หมายความว่า ความตกลงที่ผู้ทรงสิทธิบัตรอนุญาตตาม มาตรา 38 หรือมาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 38 ให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามมาตรา 36 และ มาตรา 37 หรือมาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 37 แล้วแต่กรณี โดยมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ มีค่าตอบแทนหรือข้อตกลงในเรื่องอื่นใดด้วยหรือไม่ก็ตาม
 - “สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตร” หมายความว่า ความตกลงที่ผู้ทรงอนุสิทธิบัตรอนุญาต ตามมาตรา 65 ทศ ประกอบด้วยมาตรา 38 ให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามมาตรา 65 ทศ ประกอบ ด้วยมาตรา 36 และ 37 โดยมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ มีค่าตอบแทนหรือข้อตกลงในเรื่องอื่นใด ด้วยหรือไม่ก็ตาม
- กฎกระทรวงฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2542) ข้อ 2 [นิยาม]
 - สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร
 - สิทธิบัตรการประดิษฐ์ [มาตรา 38]
 - สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ [65 ประกอบด้วยมาตรา 38]
 - สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตร [65 ทศ ประกอบด้วยมาตรา 38]

TRIPS Section 8 (Control of Anti-Competitive Practices in Contractual Licenses) Article 40

1. Members agree that some licensing practices or conditions pertaining to intellectual property rights which restrain competition may have adverse effects on trade and may impede the transfer and dissemination of technology.
2. Nothing in this Agreement shall prevent Members from specifying in their legislation licensing practices or conditions that may in particular cases constitute an abuse of intellectual property rights having an adverse effect on competition in the relevant market. As provided above, a Member may adopt, consistently with the other provisions of this Agreement, appropriate measures to prevent or control such practices, which may include for example **exclusive grantback conditions**, **conditions preventing challenges to validity** and **coercive package licensing**, in the light of the relevant laws and regulations of that Member.

3. _

คำแปล TRIPS ส่วนที่ 8 การควบคุมแนวปฏิบัติที่เป็น ปฏิบัติต่อการแข่งขันในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ

1. บรรดาสมาชิกตกลงว่าแนวปฏิบัติในการอนุญาตให้ใช้สิทธิบางกรณีหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่จำกัดการแข่งขัน อาจก่อความเสียหายต่อการค้า และอาจขัดขวางต่อการถ่ายทอดหรือแพร่ขยายเทคโนโลยี

2. ไม่มีบทบัญญัติใดในความตกลงนี้ที่ห้ามมิให้สมาชิกกำหนดไว้ในกฎหมายของตนซึ่งแนวปฏิบัติในการอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือข้อกำหนด ซึ่งในกรณีพิเศษอาจเป็นการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาโดยไม่ชอบที่ก่อความเสียหายต่อการแข่งขันในตลาดที่เกี่ยวข้อง สมาชิกใดสมาชิกหนึ่งอาจใช้มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันหรือควบคุมแนวปฏิบัติเช่นว่านั้นตามที่กำหนดไว้ข้างต้นนี้โดยสอดคล้องกับบทบัญญัติอื่นของความตกลงนี้ ซึ่งอาจรวมถึง อาทิเช่น **ข้อกำหนดในการให้สิทธิคืนแต่เพียงผู้เดียว** **ข้อกำหนดในการป้องกันการโต้แย้งความสมบูรณ์** และการอนุญาตให้ใช้สิทธิรวมโดยบังคับ ทั้งนี้โดยคำนึง ถึงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องของสมาชิกนั้น

3. _

4. _

การแข่งขันที่ไม่ชอบธรรม

- มาตรา ๓๙ การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามมาตรา ๓๘ นั้น

(๑) ผู้ทรงสิทธิบัตรจะกำหนดเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรมไม่ได้เงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิ หรือค่าตอบแทนในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง [กฎกระทรวงฉบับที่ 25 พ.ศ. 2542]

(๒) ผู้ทรงสิทธิบัตรจะกำหนดให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร **ชำระค่าตอบแทนสำหรับการใช้การประดิษฐ์ตามสิทธิบัตรหลังจากสิทธิบัตรหมดอายุ**ตามมาตรา ๓๕ **ไม่ได้**
การกำหนดเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิ หรือค่าตอบแทนที่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งมาตรานี้ เป็นโมฆะ

- มาตรา ๔๑ การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรและการโอนสิทธิบัตรตามมาตรา ๓๘ **ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่**ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง [ฉบับที่ 26]

ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าข้อความใดในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตาม สิทธิบัตรขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๙ ให้อธิบดีเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยว่าสัญญานั้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๙ ให้อธิบดีสั่งไม่รับจดทะเบียนสัญญานั้น เว้นแต่คู่สัญญาจะมีเจตนาให้ส่วนที่สมบูรณ์แห่งสัญญานั้นแยกจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้ ในกรณีนั้นอธิบดีจะสั่งรับจดทะเบียนสัญญาบางส่วนก็ได้

การจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2542) ข้อ 3] ในการพิจารณาว่าเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนใดมีลักษณะเป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม ให้พิจารณาสัญญานุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือสัญญานุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตรเป็นรายกรณี โดยพิจารณาวัตถุประสงค์หรือเจตนาของคู่สัญญาว่ามีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม รวมทั้งผลที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้นจากเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนตามกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขัน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคำพิพากษาของศาล คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ [สิทธิบัตร] และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขัน

ในกรณีที่ปรากฏว่าสัญญานุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร หรือสัญญานุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตรมีเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิ หรือค่าตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้อธิบดีพิจารณาว่าเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทน มีลักษณะเป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรมตามมาตรา 39 (1) มาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 39 (1) หรือมาตรา 65 ทศ ประกอบด้วยมาตรา 39 (1) แล้วแต่กรณีหรือไม่ ทั้งนี้โดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

(1) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตจัดหาวัสดุเพื่อใช้ในการผลิตทั้งหมดหรือบางส่วนจากผู้ทรงสิทธิบัตร ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร หรือจากผู้จำหน่ายที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรแล้วแต่กรณีกำหนดหรืออนุญาต ไม่ว่าจะวัสดุที่ใช้ในการผลิตนั้นจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าจำเป็นต้องกำหนดเช่นนั้นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นได้ผลตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือเป็นวัสดุที่ไม่สามารถหาได้จากแหล่งอื่นใดในราชอาณาจักร และค่าตอบแทนคำนวณแล้วต้องไม่สูงกว่าราคาวัสดุที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันที่สามารถจัดหาจากผู้อื่นได้

การจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม (2)

- (2) กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตจัดหาวัสดุเพื่อใช้ในการผลิตทั้งหมดหรือบางส่วนจากผู้จำหน่ายที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตร แล้วแต่กรณี กำหนด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ถ้าไม่กำหนดเช่นนั้น จะเป็นเหตุให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ไม่ได้ผลตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือเป็นวัสดุที่ไม่สามารถหาได้จากแหล่งอื่นใดในราชอาณาจักร
- (3) กำหนดเงื่อนไขหรือจำกัดสิทธิของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับการว่าจ้างบุคคลเพื่อใช้ในการผลิต โดยใช้การประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่อนุญาต เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าจำเป็นต้องกำหนดเช่นนั้นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นได้ผลตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร
- (4) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตขายหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเกินกว่ากึ่งหนึ่งให้แก่ผู้ทรงสิทธิบัตร ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร หรือบุคคลที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรกำหนด
- (5) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตมอบอำนาจในการขายหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่ผู้ทรงสิทธิบัตร ผู้ทรงอนุสิทธิบัตร หรือบุคคลที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรกำหนด
- (6) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตจำกัดปริมาณการผลิต การขาย หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
- (7) กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตส่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ออกไปขายหรือจำหน่ายในประเทศอื่น หรือกำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรแล้วแต่กรณี ก่อนส่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ออกไปขายหรือจำหน่ายในประเทศอื่น เว้นแต่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรจะเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรในประเทศดังกล่าว และได้อนุญาตให้บุคคลอื่นเป็นผู้มีสิทธิขายหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแต่ผู้เดียวในประเทศนั้น ก่อนที่จะได้ทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรกับผู้รับอนุญาต

การจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม (3)

- (8) กำหนดเงื่อนไขหรือจำกัดสิทธิของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย หรือพัฒนาการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์
- (9) กำหนดเงื่อนไขหรือจำกัดสิทธิของผู้รับอนุญาตในการใช้การประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ของบุคคลอื่น นอกจากการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่อนุญาต
- (10) กำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรมีอำนาจในการกำหนดราคาขายหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตนั้น
- (11) กำหนดยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ในกรณีที่มีการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่อนุญาตให้ใช้นั้นมีส่วนบกพร่องอันไม่อาจตรวจสอบได้โดยง่ายในเวลาทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร หรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตร
- (12) กำหนดค่าตอบแทนการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในอัตราที่สูงเกินสมควร หรือในอัตราที่ไม่เป็นธรรมเมื่อเทียบกับอัตราที่กำหนดในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตรที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรทำกับผู้รับอนุญาตรายอื่น
- (13) กำหนดเงื่อนไขที่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขัน

การจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม (4)

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 4] ในกรณีที่เงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนใดมีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม โดยไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3

(1) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตใช้การประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์อื่นของผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตร โดยเรียกค่าตอบแทนสำหรับการใช้ดังกล่าว เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าจำเป็นต้องกำหนดเช่นนั้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นได้ผลตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือเป็นการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถหาได้จากแหล่งอื่นใดในราชอาณาจักร และค่าตอบแทนคำนวณแล้วเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่ได้รับจากการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

(2) กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตกล่าวอ้างหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ว่าสิทธิบัตรของผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 54 หรือมาตรา 64 หรืออนุสิทธิบัตรของผู้ทรงอนุสิทธิบัตรนั้นไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 65 นว หรือมาตรา 77 อัญญัติ [เรียกว่า Licensee Estoppel]

(3) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตเปิดเผยการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้รับอนุญาตได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือยอมให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรหาประโยชน์จากการประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ได้กำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมในการหาประโยชน์นั้นแก่ผู้รับอนุญาต

(4) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรชำระค่าตอบแทนสำหรับการใช้การประดิษฐ์หรือแบบผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หลังจากสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้นสิ้นอายุ

(5) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตกระทำการในเรื่องที่ศาลได้เคยมีคำพิพากษา หรือคณะกรรมการ [สิทธิบัตร] หรือคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันได้เคยมีคำวินิจฉัยว่าเป็นเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิหรือค่าตอบแทนในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรม

Comparison Table

ประเภทของเงื่อนไข ในสัญญา	หลักกฎหมายต่อต้าน การแข่งขันที่ไม่ชอบธรรม (Antitrust) ของสหรัฐ	ระบบสิทธิบัตรไทย
เห็นอยู่ชัดๆ ว่าเป็นการแข่งขันที่ ไม่ชอบธรรม โดยไม่ต้อง พิจารณาองค์ประกอบหรือปัจจัย อื่นประกอบ	per se illegal	กฎกระทรวงฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2542) ข้อ 4
จะเป็นการแข่งขัน โดยชอบธรรมหรือไม่ ต้องพิจารณาหลาย ปัจจัยประกอบ	rule of reason	กฎกระทรวงฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2542) ข้อ 3

ขอจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิ ได้ที่ไหน อย่างไร

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 5 วรรคแรก] ในการขอจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรยื่นคำขอตามแบบพิมพ์ที่อธิบดีกำหนด พร้อมด้วยสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตร ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่ใด สถานที่หนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- (2) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกำหนด

อนึ่ง โปรดระวังว่า

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 9] บรรดาเอกสารที่จะต้องส่งตามกฎกระทรวง [ฉบับที่ 25] นี้ ถ้าจัดทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ผู้ยื่นคำขอส่งเอกสารนั้นพร้อมด้วยคำแปลภาษาไทย โดยมีคำรับรองของผู้แปล ว่าเป็นคำแปลที่ถูกต้อง

การมอบอำนาจให้ตัวแทน

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 5 วรรคสอง]

[ใช้วิธีเดียวกับการมอบอำนาจให้ตัวแทนสิทธิบัตรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแทน ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 21]

- กรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
 - หนังสือมอบอำนาจทำในต่างประเทศ
 - ต้องมีคำรับรองลายมือชื่อโดย
 - เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย หรือ
 - หัวหน้าสำนักงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์ซึ่งประจำอยู่ ณ ประเทศที่ผู้มอบอำนาจมีถิ่นที่อยู่
 - หรือ เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนบุคคลดังกล่าว
 - หรือมีคำรับรองของบุคคลซึ่งกฎหมายของประเทศนั้นให้อำนาจรับรองลายมือชื่อ
 - หนังสือมอบอำนาจทำในประเทศไทย
- กรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร แต่ประสงค์จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำการแทน: ตัวแทนซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้กับอธิบดี

การพิจารณาคำขอจดทะเบียน

การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (1)

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 7] ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนตามข้อ 5 [อนุญาตให้ใช้สิทธิ] หรือข้อ 6 [โอนสิทธิ] ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าคำขอรายใดไม่ถูกต้องหรือมีหลักฐานไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขหรือส่งเอกสารหรือสิ่งใดเพิ่มเติม หรือจะเรียกผู้ยื่นคำขอหรือตัวแทนมาให้ถ้อยคำเพิ่มเติมก็ได้

ถ้าผู้ยื่นคำขอหรือตัวแทนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งภายในกำหนดเวลา **เก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง** ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ถือว่า **ละทิ้งคำขอจดทะเบียน** นั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น อธิบดีอาจขยายกำหนดเวลาดังกล่าวให้ตามที่เหมาะสม

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาคำขอจดทะเบียนและหลักฐานต่างๆ เห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนตามข้อ 5 หรือข้อ 6 แล้ว ให้เสนอรายงานการตรวจสอบคำขอจดทะเบียนต่ออธิบดี

การพิจารณาคำขอจดทะเบียน

การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (2)

[กฎกระทรวงฉบับที่ 25 ข้อ 8] ในการขอจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ถ้าอธิบดีพิจารณาเห็นว่าคำขอจดทะเบียนและหลักฐานต่างๆ ถูกต้องครบถ้วนตามข้อ 5 และข้อความใดในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตรไม่ขัดต่อมาตรา 39 มาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 39 หรือมาตรา 65 ทศ ประกอบด้วยมาตรา 39 หรือกฎหมายอื่น ให้มีคำสั่งรับจดทะเบียน แต่ถ้าอธิบดีพิจารณาเห็นว่าคำขอจดทะเบียนหรือหลักฐานต่างๆ ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน ให้มีคำสั่งไม่รับจดทะเบียน

ในกรณีที่อธิบดีพิจารณาเห็นว่าข้อความใดในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร หรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามอนุสิทธิบัตรขัดต่อมาตรา 39 มาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 39 หรือมาตรา 65 ทศ ประกอบด้วยมาตรา 39 หรือกฎหมายอื่น ให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาตามมาตรา 41 วรรคสอง มาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 41 วรรคสอง หรือมาตรา 65 ทศ ประกอบกับมาตรา 41 วรรคสอง แล้วแต่กรณี

ในการขอจดทะเบียนการโอนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือการรับโอนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรโดยทางมรดก ถ้าอธิบดีพิจารณาเห็นว่าคำขอจดทะเบียนและหลักฐานต่างๆ ถูกต้องและครบถ้วนตามข้อ 6 ให้มีคำสั่งรับจดทะเบียน แต่ถ้าอธิบดีพิจารณาเห็นว่าคำขอจดทะเบียนหรือหลักฐานต่างๆ ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน ให้มีคำสั่งไม่รับจดทะเบียน

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งคำสั่งของอธิบดีที่รับหรือไม่รับจดทะเบียนให้ผู้ยื่นคำขอทราบโดยไม่ชักช้า

การบันทึกคำยินยอมให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร

[มาตรา ๔๕] ผู้ทรงสิทธิบัตรจะขอให้บันทึกคำยินยอมให้บุคคลอื่นใช้สิทธิตาม สิทธิบัตรของตนลงใน ทะเบียนสิทธิบัตรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

เมื่อได้บันทึกคำยินยอมลงในทะเบียนสิทธิบัตรแล้วและมีผู้มาขอใช้สิทธิบัตรนั้น ให้อธิบดีอนุญาตให้ บุคคลซึ่งขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรนั้นใช้สิทธิบัตรได้ ตามเงื่อนไขข้อจำกัดสิทธิและค่าตอบแทนในการใช้ สิทธิตามสิทธิบัตร ที่ผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรตกลงกัน หากทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ ได้ภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดให้อธิบดีกำหนดเงื่อนไข ข้อจำกัดสิทธิและค่าตอบแทนตามที่อธิบดี พิจารณาเห็นสมควร

คำวินิจฉัยของอธิบดีตามวรรคสอง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะ กรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้ รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การขอใช้สิทธิและการอนุญาตตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎ กระทรวง

เมื่อได้มีการบันทึกคำยินยอมตามวรรคหนึ่ง ให้ลดค่าธรรมเนียม รายปีสำหรับสิทธิบัตรนั้นลงตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของค่าธรรมเนียมรายปี

ใช้การลดค่าธรรมเนียมลงใจให้ยอมให้บุคคลอื่นใช้สิทธิ

Compulsory Licensing in TRIPS

[TRIPS Article 31 (Other Use Without Authorization of the Right Holder)] Where the law of a Member allows for other use⁷ of the subject matter of a patent without the authorization of the right holder, including use by the government or third parties authorized by the government, the following provisions shall be respected:

- (a) authorization of such use shall be considered on its individual merits;
- (b) such use may only be permitted if, prior to such use, the proposed user has made efforts to obtain authorization from the right holder on reasonable commercial terms and conditions and that such efforts have not been successful within a reasonable period of time. This requirement may be waived by a Member in the case of a national emergency or other circumstances of extreme urgency or in cases of public non-commercial use. In situations of national emergency or other circumstances of extreme urgency, the right holder shall, nevertheless, be notified as soon as reasonably practicable. In the case of public non-commercial use, where the government or contractor, without making a patent search, knows or has demonstrable grounds to know that a valid patent is or will be used by or for the government, the right holder shall be informed promptly;
- (c) the scope and duration of such use shall be limited to the purpose for which it was authorized, and in the case of semi-conductor technology shall only be for public non-commercial use or to remedy a practice determined after judicial or administrative process to be anti-competitive;
- (d) such use shall be non-exclusive;
- (e) such use shall be non-assignable, except with that part of the enterprise or goodwill which enjoys such use;
- (f) any such use shall be authorized predominantly for the supply of the domestic market of the Member authorizing such use;
- (g) authorization for such use shall be liable, subject to adequate protection of the legitimate interests of the persons so authorized, to be terminated if and when the circumstances which led to it cease to exist and are unlikely to recur. The competent authority shall have the authority to review, upon motivated request, the continued existence of these circumstances;
- (h) the right holder shall be paid adequate remuneration in the circumstances of each case, taking into account the economic value of the authorization;
- (i) the legal validity of any decision relating to the authorization of such use shall be subject to judicial review or other independent review by a distinct higher authority in that Member;
- (j) any decision relating to the remuneration provided in respect of such use shall be subject to judicial review or other independent review by a distinct higher authority in that Member;
- (k) Members are not obliged to apply the conditions set forth in subparagraphs (b) and (f) where such use is permitted to remedy a practice determined after judicial or administrative process to be anti-competitive. The need to correct anti-competitive practices may be taken into account in determining the amount of remuneration in such cases. Competent authorities shall have the authority to refuse termination of authorization if and when the conditions which led to such authorization are likely to recur;
- (l) where such use is authorized to permit the exploitation of a patent ("the second patent") which cannot be exploited without infringing another patent ("the first patent"), the following additional conditions shall apply:
 - (i) the invention claimed in the second patent shall involve an important technical advance of considerable economic significance in relation to the invention claimed in the first patent;
 - (ii) the owner of the first patent shall be entitled to a cross-licence on reasonable terms to use the invention claimed in the second patent; and
 - (iii) the use authorized in respect of the first patent shall be non-assignable except with the assignment of the second patent.

คำแปลเป็นภาษาไทย

[ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ข้อ 31 การใช้อื่น ๆ ที่ไม่ต้องได้รับการอนุญาตของผู้ทรงสิทธิ] ในกรณีที่กฎหมายของสมาชิกอนุญาตให้มีการใช้อื่น ๆ⁷ ในสาระวัตถุของสิทธิบัตรโดยไม่ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิรวมทั้งการใช้โดยรัฐบาลหรือบุคคลที่สามซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาล บทบัญญัติต่อไปนี้ จะได้รับการปฏิบัติตาม

(เอ) การอนุญาตให้มีการใช้ดังกล่าว จะพิจารณาตามสภาพการณ์ที่สมควรในแต่ละกรณี

(บี) การใช้ดังกล่าวอาจจะได้รับอนุญาตก็ต่อเมื่อก่อนการใช้ดังกล่าวผู้ขอใช้ได้แสดงความพยายามที่จะได้รับการอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิตามข้อกำหนดและเงื่อนไขเชิงพาณิชย์ ที่มีเหตุผลและความพยายามดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จภายในระยะเวลาอันควร ข้อกำหนดนี้สมาชิกอาจยกเว้นได้ในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉินของประเทศหรือสภาพการณ์เร่งด่วนอย่างที่สุดอื่น ๆ หรือในกรณีที่เป็นการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ภาวะฉุกเฉินของประเทศ หรือในสภาพการณ์ที่เร่งด่วนอย่างที่สุด ผู้ทรงสิทธิจะได้รับแจ้งให้ทราบโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ ตามสถานะแห่งกรณีในกรณีที่มีการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อรัฐบาล หรือผู้ทำสัญญาทราบ หรือมีเหตุอันแสดงให้เห็นว่าสิทธิบัตรที่ผลใช้ได้ถูกหรือจะถูกใช้โดยหรือเพื่อรัฐบาล โดยไม่ได้ค้นหาสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิจะได้รับแจ้งโดยทันที

(ซี) ขอบเขตและระยะเวลาของการใช้ดังกล่าว จะถูกจำกัดตามความมุ่งประสงค์ ของการใช้ที่ได้รับการอนุญาตและในกรณีของเทคโนโลยีกึ่งตัวนำจะใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์เท่านั้น หรือเพื่อแก้ไขความเสียหายจากการปฏิบัติที่ได้รับการวินิจฉัยโดยผ่านกระบวนการทางศาลและทางฝ่ายบริหารแล้วว่าเป็นการปฏิบัติต่อการแข่งขัน

(ดี) การใช้ดังกล่าวจะไม่เป็นการเฉพาะ

(อี) การใช้ดังกล่าวจะโอนต่อไม่ได้เว้นแต่จะโอนพร้อมกับส่วนของวิสาหกิจหรืออู่วิสิลส์ที่ได้รับประโยชน์จากการใช้ดังกล่าว

(เอฟ) การอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวต้องเป็นไปเพื่อสนองตลาดของสมาชิกที่อนุญาตให้ใช้นั้นเป็นสำคัญ

(จี) การอนุญาตให้ใช้นี้ จะถูกยกเลิกภายใต้การคุ้มครองที่เพียงพอแก่ผลประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวหากและเมื่อสภาพการณ์ที่นำไปสู่การอนุญาตนั้นยุติลงและไม่มาที่จะเกิดขึ้นอีก เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจในการจะพิจารณาบททวนสภาพการณ์เหล่านี้ซึ่งปรากฏขึ้นต่อเนื่องตามคำร้องขอที่มีเหตุอันควร

(เฮช) ผู้ทรงสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอตามสภาพการณ์ของแต่ละกรณีโดยคำนึงถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจของการอนุญาต

(ไอ) ความสมบูรณ์ทางกฎหมายของคำวินิจฉัยใด ๆ เกี่ยวกับการอนุญาตให้มีการใช้ดังกล่าว จะอยู่ภายใต้การพิจารณาบททวนทางศาลหรือการพิจารณาบททวนอย่างเป็นทางการเป็นอิสระอื่นใดโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในระดับสูงขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัดในสมาชิกนั้น

(เจ) คำวินิจฉัยใดๆเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่กำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้เช่นว่านั้น จะอยู่ภายใต้การพิจารณาบททวนทางศาลหรือการพิจารณาบททวนอย่างเป็นทางการเป็นอิสระอื่นใดโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในระดับสูงขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัดในสมาชิกนั้น

(เค) สมาชิกไม่ผูกพันที่จะใช้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุวรรค (บี) และ (เอฟ) เมื่อมีการอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวเพื่อเยียวยาความเสียหายจากการปฏิบัติที่ได้รับการวินิจฉัยโดยผ่านกระบวนการทางศาลหรือทางฝ่ายบริหารแล้วว่าเป็นการปฏิบัติต่อการแข่งขัน อาจคำนึงถึงการกำหนดจำนวนค่าตอบแทนในกรณีดังกล่าวด้วย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจในการปฏิเสธที่จะยกเลิกการอนุญาต หากเงื่อนไขที่นำไปสู่การอนุญาตดังกล่าวน่าที่จะเกิดขึ้นอีก

(แอล) ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวเพื่อเปิดให้มีการแสวงประโยชน์ในสิทธิบัตร("สิทธิบัตรที่สอง")ซึ่งไม่อาจแสวงประโยชน์ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิบัตรอีกรายหนึ่ง("สิทธิบัตรที่หนึ่ง") ให้ใช้เงื่อนไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

(i) สิ่งประดิษฐ์ที่ถูกอ้างสิทธิในสิทธิบัตรที่สอง จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางเทคนิคที่สำคัญที่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างมากเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกอ้างสิทธิในสิทธิบัตรที่หนึ่ง

(ii) เจ้าของสิทธิบัตรที่หนึ่งจะมีสิทธิในการอนุญาตให้ใช้รวมบนเงื่อนไขที่มีเหตุผลในการใช้สิ่งประดิษฐ์ที่อ้างสิทธิในสิทธิบัตรที่สอง และ

(iii) การใช้ที่ได้รับการอนุญาตในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิบัตรที่หนึ่งจะโอนต่อไม่ได้ เว้นแต่จะโอนพร้อมกับสิทธิบัตรที่สอง

สรุปการบังคับใช้สิทธิ

- แก้ไขการใช้สิทธิบัตรกันทำคู่แข่งโดยไม่ใช้การประดิษฐ์เอง [กรณี non-working of patents มาตรา 46]
- ให้เอกชนเป็นผู้ใช้ [กรณี interdependence of patents มาตรา 47 (dependency), 47 ทวิ (further dependency), 48 (remuneration), 49 (licensing application), 50 (determination of remuneration and limitation), 50 ทวิ (termination of compulsory licensing)]
- รัฐใช้เอง
 - เพื่อประโยชน์สาธารณะ [มาตรา 51]
 - กรณีสงคราม และภาวะฉุกเฉิน [มาตรา 52]

กรณี non-working of patent

มาตรา ๔๖ เมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันออกสิทธิบัตรหรือสี่ปีนับแต่วัน ยื่นขอรับสิทธิบัตร แล้วแต่ระยะเวลาใดจะสิ้นสุดลงทีหลัง บุคคลอื่นจะยื่นคำขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรนั้นต่ออธิบดี ก็ได้ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ยื่นคำขอมิพพฤติการณ์แสดงว่าผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่ใช้สิทธิโดยชอบดังต่อไปนี้

- (1) ไม่มีการผลิตผลิตภัณฑ์หรือไม่มีการใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตรภายในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือ
- (2) ไม่มีการขายผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร หรือมีการขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในราคาสูงเกินควรหรือไม่พอสสนองความต้องการของประชาชน ภายในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกรณีตาม (๑) หรือ (๒) ผู้ขอใช้สิทธิจะต้องแสดงว่า ผู้ขอได้พยายามขออนุญาตใช้สิทธิตามสิทธิบัตรจากผู้ทรงสิทธิบัตรโดยได้เสนอเงื่อนไขและ ค่าตอบแทนที่เพียงพอตาม พฤติการณ์แห่งกรณีแล้ว แต่ไม่สามารถตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร

การขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎ กระทรวง

Interdependence of Patents

[มาตรา ๔๗] ถ้าการใช้สิทธิตามข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรใด [dependent patent] อาจมีผลเป็นการ ละเมิดข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรอื่น [dominant patent] ผู้ทรงสิทธิบัตรซึ่งประสงค์จะใช้สิทธิดังกล่าวจะยื่นคำขอใช้ สิทธิตามสิทธิบัตรอื่นต่ออธิบดีก็ได้ ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) การประดิษฐ์ของผู้ขอใช้สิทธิเป็นการประดิษฐ์ที่มีความก้าวหน้า อย่างสำคัญทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อ เทียบกับการประดิษฐ์ของสิทธิบัตรที่ขอใช้ [The dependent patent must constitute a real technical advance in relation to the invention claimed in the dominant patent.]
- (2) ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิที่จะใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของผู้ขอใช้สิทธิภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมในการขอใช้สิทธินั้น [compulsory licensing under the dominant patent]
- (3) ผู้ขอใช้สิทธิไม่อาจโอนการใช้สิทธิดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่ จะเป็นการโอนไปพร้อมกับสิทธิบัตรของตน

ทั้งนี้ ผู้ขอใช้สิทธิจะต้องแสดงว่าได้พยายามขออนุญาตใช้สิทธิตามสิทธิบัตรจากผู้ทรงสิทธิบัตรนั้น โดยได้เสนอเงื่อนไขและค่าตอบแทนที่เพียงพอตามพฤติการณ์ แห่งกรณีแล้ว แต่ไม่สามารถตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร การขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

[มาตรา ๔๗ ทวิ] ถ้าการใช้สิทธิตามข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตามมาตรา ๔๖ อาจมีผลเป็นการละเมิดข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรของบุคคลอื่นอีก ผู้ขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ จะยื่นคำขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรอื่นนั้นต่ออธิบดีก็ได้ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) การประดิษฐ์ของผู้ขอใช้สิทธิเป็นการประดิษฐ์ที่มีความก้าวหน้าอย่างสำคัญทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อ เทียบกับการประดิษฐ์ของ สิทธิบัตรที่ขอใช้
- (2) ผู้ขอใช้สิทธิไม่อาจโอนการใช้สิทธิดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่น

ทั้งนี้ ผู้ขอใช้สิทธิจะต้องแสดงว่าได้พยายามขออนุญาตใช้สิทธิตามสิทธิบัตรจากผู้ทรงสิทธิบัตรนั้น โดยได้เสนอเงื่อนไขและค่าตอบแทนที่เพียงพอตามพฤติการณ์แห่งกรณีแล้ว แต่ไม่สามารถตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร การขอใช้สิทธิตามสิทธิบัตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

การยื่นคำขอ

- **[มาตรา ๔๘]** ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิได้รับ**ค่าตอบแทน**ในการขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๗ ทวิ
- สำหรับผู้ได้รับอนุญาตแต่เพียงผู้เดียวให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๓๘ มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในการขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๗ ทวิ ได้ ในกรณีนี้ผู้ทรงสิทธิบัตรไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน
- **[มาตรา ๔๙]** ในการยื่นคำขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้ขอใช้สิทธิต้องเสนอค่าตอบแทน เงื่อนไขในการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรและข้อจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร ตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง พร้อมกับคำขอใช้สิทธิ สำหรับกรณีการขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๗ ผู้ขอใช้สิทธิ ต้องยินยอมอนุญาตให้ผู้ทรงสิทธิบัตรที่ตนขอใช้สิทธิเป็นผู้มีสิทธิใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของตนเป็นการตอบแทนด้วย
- เมื่อได้รับคำขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๗ ทวิ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งกำหนดวัน**สอบสวนคำขอ**ไปยังผู้ขอใช้สิทธิ ผู้ทรงสิทธิบัตร และผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง ในการนี้ ให้ส่งสำเนาคำขอไปยังผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๔๘ วรรคสองด้วย
- ในการสอบสวนตามวรรคสอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกผู้ขอใช้สิทธิ ผู้ทรงสิทธิบัตร หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร ตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง มาให้ถ้อยคำชี้แจง ให้ส่งเอกสาร หรือสิ่งใดเพิ่มเติมก็ได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสอบสวนและอธิบดีได้วินิจฉัยแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยไปยังผู้ขอใช้สิทธิ ผู้ทรงสิทธิบัตรและ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง
- คำวินิจฉัยของอธิบดีตามวรรคสาม คู่กรณีอาจ**อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ [สิทธิบัตร]** ได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น

การพิจารณาของอธิบดี

- **[มาตรา ๕๐]** เมื่ออธิบดีวินิจฉัยว่าผู้ขอใช้สิทธิตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๘ ทวิ เป็นผู้สมควรได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรได้ ให้อธิบดีกำหนด ค่าตอบแทน เงื่อนไขในการใช้สิทธิตามสิทธิบัตร และข้อจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง ตามที่ผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ได้รับอนุญาตได้ตกลงกัน และในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด ให้อธิบดีกำหนดค่าตอบแทน เงื่อนไขในการใช้สิทธิตามสิทธิบัตร และข้อจำกัด สิทธิดังกล่าวตามที่อธิบดีพิจารณาเห็นสมควร ภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้
 - (๑) ขอบเขตและระยะเวลาที่อนุญาตต้องไม่เกินกว่าพฤติการณ์อัน จำเป็น
 - (๒) ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิที่จะอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตรายอื่นใช้สิทธิตามสิทธิบัตรของตนด้วยก็ได้
 - (๓) ผู้รับอนุญาตไม่มีสิทธิโอนใบอนุญาตให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่จะโอนกิจการหรือชื่อเสียงในทางการค้า โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้สิทธินั้น ด้วย
 - (๔) การอนุญาตจะต้องมุ่งสนองความต้องการของประชาชนภายในราชอาณาจักรเป็นสำคัญ
 - (๕) ค่าตอบแทนที่กำหนดจะต้องเพียงพอต่อพฤติการณ์แห่งกรณี
 - เมื่ออธิบดีได้กำหนดค่าตอบแทน เงื่อนไขในการใช้สิทธิตามสิทธิบัตร และข้อจำกัดสิทธิดังกล่าวแล้ว ให้อธิบดีสั่งให้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรนั้น
 - คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ ได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น
 - การออกใบอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรตามวรรคสอง ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง
- [มาตรา ๕๐ ทวิ]** ใบอนุญาตให้ใช้สิทธิที่ออกให้ด้วยเหตุตามมาตรา ๔๖ อาจยกเลิกได้หากปรากฏว่าเหตุแห่งการอนุญาตได้หมดสิ้นไปและไม่อาจเกิดขึ้นได้อีก และการ ยกเลิกดังกล่าวจะไม่กระทบกระเทือนสิทธิหรือผลประโยชน์ที่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิได้รับตามใบอนุญาตให้ใช้สิทธินั้น

การขอให้ยกเลิกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๙ วรรคสองและวรรค สาม และมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

รัฐใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือ การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการสงวนรักษาหรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือป้องกันหรือบรรเทาการขาดแคลนอาหาร ยา หรือสิ่งอุปโภคบริโภคอย่างอื่นอย่างรุนแรง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น กระทรวง ทบวง กรม อาจใช้สิทธิ ตามสิทธิบัตรอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๓๖ โดยกระทำการดังกล่าวเองหรือให้บุคคลอื่นกระทำแทน ในการใช้สิทธิดังกล่าว กระทรวง ทบวง กรม จะต้องเสียค่าตอบแทนแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง และจะต้องแจ้งให้ผู้ทรงสิทธิบัตรทราบเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ โดยไม่อยู่ภายใต้บังคับเงื่อนไขมาตรา ๔๖ [Grace Period] มาตรา ๔๗ [เงื่อนไขสำหรับ dependent patent] และมาตรา ๔๗ ทวิ [เงื่อนไข double dependency]

ในการนี้ให้ [กระทรวงทบวงกรมที่ประสงค์จะใช้สิทธิ] ยื่นคำขอเสนอค่าตอบแทนและเงื่อนไขในการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรต่ออธิบดี การกำหนดค่าตอบแทนให้เป็นไปตามความตกลงระหว่างกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งประสงค์ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรกับผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของ ผู้ทรงสิทธิบัตร และให้นำมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การบังคับใช้สิทธิในภาวะฉุกเฉิน

[มาตรา ๕๒] ในภาวะสงครามหรือในภาวะฉุกเฉิน นายกรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งใช้สิทธิตามสิทธิบัตรใด ๆ ก็ได้เพื่อการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศและรักษาความมั่นคงแห่งชาติ โดยเสียค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่ผู้ทรงสิทธิบัตร และต้องแจ้งให้ผู้ทรงสิทธิบัตรทราบเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้า

ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว หรือจำนวนค่าตอบแทนต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น